

De mobiele telefoon als wapen ***Filmpjes en foto's kunnen schoolveiligheid bedreigen***

In de media duiken van tijd tot tijd berichten op over ongewenst gebruik of zelfs misbruik van de camerafunctie van de mobiele telefoon (=camphone). In een aantal gevallen gaat het daarbij om incidenten op scholen. De filmpjes worden gepubliceerd via bijvoorbeeld Youtube en opgepikt door websites als GeenStijl.nl of NU.nl. In Groot-Brittannië ontstond ophef over leerlingen die stiekem foto's maken van medeleerlingen of leerkrachten op bijvoorbeeld het toilet of in kleedhokjes. Ook deze foto's circuleren op internet.

Recente voorbeelden op Nederlandse scholen

Het eerste camphone-misbruik op school dat landelijk in het nieuws kwam, was een vechtpartij op het Niftarlake College in Maarsse. Leerlingen filmden eind maart 2006 twee medeleerlingen die elkaar bij de kluisjes te lijf gingen. Ook in 2007 kwamen met mobieltjes op scholen gefilmde incidenten in het nieuws. Leerlingen van het Christelijk College Schaersvoorde brachten in de klas de Hitler-groet. Een leerling filmde dit met zijn mobieltje, en dit filmpje belandde op internet. In Assen liet een leerling van het Dr. Nassau College zich opjatten en overhalen om een hondendrol op te eten. Medeleerlingen filmden het voorval met hun mobieltje. Op internet circuleert ook een filmpje waarop te zien is dat leerlingen van CSg Blaise Pascal te Spijkenisse in de klas door medeleerlingen worden geslagen.

'Happy' slapping en cyber-pesting

Ondertussen is er een terminologie ontstaan waarmee de verschillende vormen van misbruik van de camphone worden aangeduid:

Happy slapping

Happy slapping: je geeft iemand een pak slaag, filmt dit met je mobieltje en zet dit filmpje op internet zodat je klasgenoten kunnen 'meegenieten'. Het fenomeen is – weliswaar in een iets andere vorm – ook tot binnen de Nederlandse schoolmuren doorgedrongen. De in de inleiding genoemde voorbeelden spreken wat dat betreft boekdelen. Leerlingen filmen met hun mobieltjes gewelddadige acties en zetten die op internet. Met alle gevolgen voor het slachtoffer en de mensen om hem of haar heen. Het is namelijk buitengewoon lastig eenmaal gepubliceerde filmpjes van internet verwijderd te krijgen.

Online-foto's

Leerlingen fotograferen met hun mobieltje hun medeleerlingen of leerkrachten op een voor het slachtoffer compromitterende wijze. Deze foto's worden vervolgens doorgestuurd naar klasgenoten en belanden vaak op internet. Voor foto's geldt hetzelfde als voor filmpjes: zodra ze eenmaal op internet circuleren is het vrijwel onmogelijk ze nog te verwijderen. Slachtoffers kunnen nog jarenlang worden achtervolgd door deze ongewenste beelden.

Preventieve maatregelen

Scholen worstelen met de vraag hoe ze op deze nieuwe vorm van pesting moeten reageren. Een incident kan grote gevolgen hebben voor het imago van de school en – nog belangrijker – voor de slachtoffers. Op grond van de Arbwet zijn scholen verplicht leerlingen en personeel te beschermen tegen seksuele intimidatie, agressie, geweld en pesting. Ook als daarbij mobiele telefoons in het spel zijn.

Gsm op school verbieden of niet?

De meest rigoureuze aanpak is een algeheel gsm-verbod op het terrein van de school. Uit een peiling van het Onderwijsblad (november 2007) blijkt dat bijna 80 procent van de respondenten voorstander is van een absoluut gsm-verbod tijdens schooluren. Ruim 20 procent staat positief tegenover een filmverbod en strenge straffen na plaatsing van filmpjes.

Het is echter de vraag of een algeheel gsm-verbod mogelijk en wenselijk is. Niet alleen scholen worstelen hiermee, ook deskundigen van onderwijsorganisaties zijn hierover verdeeld. Pieter Hetteema,

voorzitter van Schoolmanagers_VO, is geen voorstander van een algeheel verbod: “Je kunt moeilijk verbieden dat kinderen hun mobieltjes meenemen naar school. Ze moeten toch bereikbaar zijn voor hun ouders, ook als ze onderweg zijn.” Hij vindt dat de scholen met ouders en leerlingen goede afspraken moeten maken en aangeven wat de gevolgen zijn als huisregels worden overtreden. Directeur Rob Limper van de Vereniging Openbaar Onderwijs is het met Hettema eens: “Je lost dit alleen op met een goede cultuur, niet met repressie. Dan maak je het alleen maar spannend.” Daarentegen is Bamber Delver, directeur van stichting De Kinderconsument, wel een voorstander van een gsm-verbod op school.

Scholen gaan ertoe over het gebruik van mobieltjes aan banden te leggen. Een aantal scholen heeft zelfs een algeheel verbod in het schoolreglement opgenomen. Het is belangrijk dat iedereen binnen de school op de hoogte is van de regels met betrekking tot het maken van beeld- en geluidsoptnamen binnen de school. De schoolgids is hiertoe het meest geëigende medium.

Ter illustratie een kleine greep uit bestaande gedragsregels:

- *Agnieten College, locatie Carolus Clusius Zwolle: “De mobiele telefoon wordt achtergelaten in het kluisje en mag binnen het gehele schoolgebouw niet meer worden gebruikt.”*
- *Comenius College Capelle a/d IJssel: “Het ongeoorloofd gebruik van geluidsoptnameapparatuur en het gebruik van camera’s (waaronder mobiele telefoons) is in de gebouwen niet toegestaan.”*
- *CSg Prins Maurits Middelharnis: “Een mobiele telefoon in werking is in het schoolgebouw niet toegestaan. Het maken van opnamen (geluid, video, foto’s en dergelijke) in de school is te allen tijde verboden, tenzij met schriftelijke toestemming van de directie.”*
- *Niftarlake College Maarssen: “Geluids- en beeldopnamen mogen op de terreinen van de school of tijdens schoolactiviteiten alleen met instemming van betrokkene(n) gemaakt worden. Beeld- of geluidsmateriaal dat onder schooltijd of tijdens schoolactiviteiten is opgenomen, mag niet worden vertoond aan derden tenzij hiervoor uitdrukkelijk toestemming is verleend door de schoolleiding. Overtreding hiervan kan tot verwijdering van school leiden.”*

Wat te doen bij een incident?

Mocht er zich ondanks preventieve maatregelen toch een incident voordoen, dan is het verstandig onderstaande stappen te doorlopen:

1. Begeleiding van het slachtoffer door vertrouwens-/contactpersoon.
2. Sanctioneren misbruik door schoolleiding/bestuur/politie (mits de dader bekend is).
3. Indien nodig (alle) ouders informeren.
4. Lering trekken: preventie maatregelen tegen het licht houden en waar nodig aanpassen.

Wettelijke maatregelen

Bij het adequaat afhandelen van camphone-incidenten kan gebruik worden gemaakt van de in de wet gegeven mogelijkheden.

Mishandeling

Mishandeling is een strafbaar feit. Het kan zijn dat degene die deze mishandeling met een camera vastlegt, als medepleger of uitlokker betrokken is bij deze mishandeling, en aldus een strafbaar feit pleegt. Het slachtoffer kan hiervan aangifte doen bij de politie.

Portretrecht

Het plaatsen van een opname van een strafbaar feit op internet, levert in zijn algemeenheid geen strafbaar feit op. Bij happy slapping gaat het echter om opnamen van een persoon, die voor het plaatsen van opnamen van zijn mishandeling op internet geen toestemming heeft gegeven. Daarmee wordt in strijd gehandeld met het in artikel 21 van de *Auteurswet* neergelegde portretrecht. Het portretrecht bepaalt dat opnames niet verspreid mogen worden zonder toestemming van degene die gefotografeerd of gefilmd is. Vriendjes die hun ex of anderen ongevraagd te kijk zetten op gsm’s, internet of in print op schoolprikborden, zijn conform dit portretrecht strafbaar. Bij schending van het portretrecht kan het slachtoffer aangifte doen.

Schoolvoorbeelden

Scholen die geconfronteerd worden met camphone-incidenten handelen verschillend. De maatregelen lopen uiteen van een goed gesprek met alle betrokken partijen, tot schorsing van de ouders. De schoolleiding van CSg Schaarwoude Aalten haastte zich in de media te melden dat het om inmiddels oud-leerlingen ging. Het Openbaar Ministerie gaat de maker van het filmpje alsnog vervolgen. Behalve dat het OM stelt dat het maken en verspreiden van dergelijke beelden strafbaar is, weegt ook mee dat het verspreiden van het filmpje veel maatschappelijke onrust veroorzaakte. De school heeft inmiddels de volgende regel in het leerlingstatuut opgenomen: *"Het gebruik van een mobiele telefoon door leerlingen, is in de gebouwen van het Christelijk College Schaersvoorde niet toegestaan. Mobiele telefoons dienen ten allen tijde uit te staan."* De ouders van het hondendrol-incident hebben thuis een verslag met excuses aan het slachtoffer moeten schrijven over hun rol bij het bizarre incident. Voor zover bekend heeft het Dr. Nassau College in Assen tot op heden geen verdere maatregelen genomen om misbruik van mobieltjes of het pesten van medeleerlingen tegen te gaan. De schoolleiding van CSg Blaise Pascal in Spijkenisse bezint zich op maatregelen.

Meer informatie

- Artikel in AD 29 maart 2006: Gsm-verbod maakt het juist spannend.
- PPSI-informatieblad: Veiligheid op de elektronische snelweg.
- Artikel stichting De Kinderconsument: Gsm-vrije zones op school?